

MEDICIN HISTORISK

Medicinhistoriska
ögonblicksbilder,
i form av en kort text
till en bra bild,
välkomnas!

»Medicinhistorisk paus»
Läkartidningen
Box 5603
114 86 Stockholm

Frida Kahlo omvandlade sin smärta till poetisk konst

Frida Kahlo (1907–1954), den mexikanska konstnärinnan, levde dagligen med sin smärta och omvandlade den med stor kreativitet till konst. Hennes kroppsliga lidanden började redan i barndomen; 6 år gammal insjuknade hon i polio och låg till sängs nio månader, isolerad och med värkande ben. Kamraterna kallade henne »Frida pinnben». Hon stod ut med lidandet med hjälp av en fantasikamrat, en flicka, som kunde skratra och dansa och lyssna till alla problem.

Vid 18 års ålder blev Frida svårt skadad i en bussolycka. En avbruten ledstång spetsade henne. Den gick in i sidan, varvid ryggraden och bäckenet bröts på flera ställen. Det polio-skadade benet fick flera frakturer. Frida vårdades på ett klostersjukhus och kom hem efter några år. Under

Det första missfallet skildrade Frida Kahlo i målningen »Henry Fords sjukhus» (ovan). Frida ligger naken på en säng och från naveln utgår röda trådar till olika föremål, bl a till fostret, korsetten, en snäcka och livmodern framställd som en orkidé. I bakgrunden syns industristaden Detroit. »Aldrig tidigare hade en kvinna fäst sådan smärtyngd poesi på duk», sade Diego Rivera om målningen.

I en rad självporträtt återgav Frida Kahlo sitt lidande. I målningen t h »Den sönderslagna pelaren» (1944) avbildade hon ryggraden som en bruten jonisk kolonn, som stöder hennes gråtande huvud. Hennes nakna kropp stöds av en stålkorsett, och kroppen är genomborrad av järnspikar.

Båda verken publiceras med tillstånd av Museo Dolores Olmedo Patiño, Mexico.

ett år låg hon i sin stolpsäng i hemmet. Hon fick färg och penslar och började måla för att få tiden att gå, men också för att försöka glömma smärtorna. Hennes mor satte upp speglar i taket på stolpsängen. Där kunde Frida se sitt ansikte, som hon började måla av.

Totalt gjorde Frida Kahlo ca 200 målningar under sitt liv. De flesta var självporträtt. Så snart hon kunde stå på kryckor och sitta i rullstol besökte hon den mexikanske målaren Diego Rivera i hans ateljé och visade honom sina målningar. Han uppmunttrade henne att fortsätta. Efter några månader var de gifta. Frida var 22 år och Diego dubbelt så gammal och dubbelt så stor och tjock. De flyttade in i Det Blå Huset, som Fridas far, fotografen Wilhelm Kahlo, hade byggt i Coyoacan nära Mexico City. Diego ville inte bo där utan byggde sig ett rosa hus i närheten. Det Blå Huset är idag Frida Kahlo-museet och öppet för allmänheten.

»Två olyckor»

Frida sade en gång: »Jag har haft två olyckor i mitt liv. Diego är den ena.» Han bedrog henne från första dagen av deras äktenskap, bl a med hennes lillasyster Christina. Frida å sin sida hade kärleksförhållanden med både män och kvinnor. Bl a hade hon en kort kärleksaffär med den landsflyktige Trotskij.

Frida Kahlo var en mycket vacker kvinna med stor utstrålning. Hon klädde sig i granna mexikanska folkdräkter och tunga smycken för att accentuera sin kvinnlighet. Hon tyckte om sina ögon och de sammanväxta ögonbrynen, som hon målade som fågelvingar.

År 1939 skiljde sig Frida och Diego, men båda plågades av skilsmässan och 1940 gifte de om sig igen med varandra. De levde dock separata liv och i separata hus. De respekterade varandras konst och var goda livskamrater.

Frida ville gärna ha ett barn med Diego, men det skulle visa sig att hon inte kunde bära fram ett barn med sin skadade kropp. Frida fick sitt första missfall 1932 under en resa till Detroit. Det följdes av flera missfall och av aborter.

»Vad vattnet gav mig»

År 1930 träffade Frida i San Francisco en berömd amerikansk kirurg,

Leo Eloesser, som blev hennes medicinske rådgivare och vän. Han fann att Frida hade en medfödd missbildning av ryggraden, en utebliven tillslutning av dess nedersta del. Röntgenbilder visade sedan att hon hade en spina bifida, vilket kan ge degeneration av oskyddade nerver och därmed sår på ben och fötter. Dr Farill, en annan av många läkare som vårdade Frida, upptäckte under en av hennes sjukhusvistelser att hon hade fyra svarta tår, som omedelbart amputerades.

Så drabbades hon åter av smärta. I en målning gjord år 1938, »Vad vattnet gav mig», målade hon sig själv i badkaret med fötterna stickande upp ur vattnet. Mellan tårna syns sår typiska för komplikationer till spina bifida.

Fridas liv präglades av ständig smärta, operationer, sjukhusvistelser och olika stödremmar eller korsetter, som hon måste bära för att hålla ryggen rak. Sammanlagt blev det 28 stycken korsetter, de flesta av gips men även av läder och stål.

Till sista utställningen kom hon i sin egen säng

Från år 1951 blev Fridas hälsa sämre. Hon satt största delen i rullstol och använde stora mängder medicin och alkohol för att döva smärtan. År 1953 öppnades en retrospektiv utställning i Mexico City, som var Fridas enda egna utställning i hemlandet. Hon var då mycket svag och anlände till vernissagen i ambulans med motorcykelkort. Hon mottog gästernas lyckönskningar liggande i sin egen stolpsäng mitt i galleriet. Kort därefter meddelade doktor Farrell att hennes högra ben måste amputeras. Hon fann sig i sitt öde: »Vad skall jag med ben till? Jag kan ju flyga likt en svala.»

Viva la Vida!

Den 13 juli 1954 dog Frida hemma i Det Blå Huset. Som dödsorsak angavs blodpropp i lungan, men självmord kunde ej uteslutas. Hennes sista målning hade inte hunnit torka. Den föreställer några meloner, och på en melonhalva hade hon skrivit med rött läppstift Viva la Vida – Leve Livet!

Anna-Stina Malmborg
docent
överläkare
Stockholm